Työ- ja elinkeinoministeriö 6.9.2017

TEM:N EU-TOIMINNAN JA VAIKUTTAMISEN SUUNNITELMA 2018

VNEUS 2017-00450

Sisällys

1. TEM:n yleiset EU-tavoitteet 2
2. TEM:n EU-toiminnan ja vaikuttamisen painopisteet 3
   - 2.1. Horisontaaliset teemat (talouspolitiikan koordinaatio, brexit, MFF) 3
   - 2.2. Sisämarkkinoiden kehittäminen, Digitaaliset sisämarkkinat 4
   - 2.3. Teollisuuden murros ja kasvualat (biotalous, kiertotalous, terveysteknologia) 7
   - 2.4. Työmarkkinoiden murros 11
   - 2.5. Innovaatiopolitiikka ja tutkimus 13
   - *2.6.* EU:n rahoitusvälineet ja viennin rahoitus 14
   - 2.7. Energia 16
   - 2.8. Koheesiopolitiikka 18

1. TEM:n yleiset EU-tavoitteet

EU:n toimintakyky, sen toiminnan uskottavuus sekä unionin tulevaisuuden suunta vaikuttavat suoraan Suomen taloudelliseen menestykseen ja kykyyn ylläpitää taloudellista kasvua. TEM:n EU-politiikan tavoite on Suomen ja EU:n kilpailukyvyn parantaminen. EU-lainsäädäntö ja rahoitusvälineet ovat oleellinen osa yritysten toimintaedellytyksiä ja sitä kautta myös kansallisen kasvupolitiikan sisältöä. TEM:n tavoitteena on vahvistaa strategista otetta *kytkemällä systemaattisesti ja läpileikkaavasti EU-agendaan kasvunäkökulma*. Kestävän talouskasvun ajureina toimivat erityisesti avoimet ja tehokkaasti toimivat markkinat, yritysrakenteen uudistuminen, investoinnit aineelliseen ja aineettomaan pääomaan sekä osaaminen ja työvoiman liikkuvuus. EU-tavoitteiden saavuttaminen ja EU-lainsäädäntöhankkeissa onnistuminen edesauttavat myös oman kansallisen kasvutavoitteen saavuttamista.

Eurooppalaisilla ratkaisuilla on keskeinen merkitys talouskasvun ja sitä kautta Suomen taloudellisen menestyksen edellytyksiin. Ydinkysymys kuuluukin, miten edistämme kestävän kasvun agendaa EU-politiikan kautta. Kasvun edellytyksiä luodaan mm. *innovaatioilla ja sisämarkkinoiden toiminnan syventämisellä sekä tarpeettoman sääntelyn purkamisella*.

TEM kannustaa osaltaan komissiota pitämään kasvutavoitteen ensisijaisena tavoitteena EU-tasolla ja tuomaan kestävän kasvun teeman näkyviin kaikkien neuvostokokoonpanojen agendojen valmistelussa. Erityistä huomiota kiinnitetään ennakoivaan otteeseen Suomelle merkittävien vaikuttamiskohteiden identifioimisessa ja niihin vaikuttamisessa. TEM:n näkökulmasta merkittäviä vaikuttamiskohteita vuonna 2018 ovat mm. teollisuuspolitiikka, seuraava tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma, sisämarkkinastrategian sekä digitaalisten sisämarkkinoiden toimeenpano, biotalous sekä EU:n seuraava monivuotinen rahoituskehys.

TEM:n EU-politiikkaa raamittaa myös keskustelu EU:n tulevaisuudesta. TEM:n, Suomen ja koko Unionin on kyettävä ajattelemaan uudella tavalla. Komission vuoden 2017 julkaisemia keskustelupapereita koskien globalisaation hallintaa, talous- ja rahaliittoa, sosiaalista ulottuvuutta, puolustusta ja EU:n rahoitusta on syytä tarkastella tätä taustaa vasten. EU-vaikuttamisessa korostuu erityisesti Suomen puheenjohtajuuskauden (syksy 2019) agendan painopistealueet. On olennaisen tärkeää, että EU saataisiin kokonaisuudessaan talousalueena kestävän kasvun uralle ja menestymään globaalissa kilpailussa. Suomi voi osaltaan vaikuttaa tähän tavoitteeseen olemalla EU-politiikassaan kunnianhimoinen ja johdonmukainen. Markkinoiden toiminnan suhteen tämä merkitsee erityistä tarmokkuutta sisämarkkinastrategioiden toteuttamisessa, mutta samalla vaaditaan rehellistä arviota siitä (ja tarvittaessa kokonaan uutta ajattelua sen tueksi), miten eri sääntelyaloitteet tosiasiassa parantavat EU:n laajuisten markkinoiden käytännön toimintaa. Suhteessa teollisuuspolitiikkaan tämä merkitsee avoimuuden ja innovaatiokyvykkyyden korostamista.

Työn murros on niin Suomessa kuin muualla EU-alueella tosiasia. Globaali vaihdanta jatkuvasti muuttuvine arvoketjuineen, uudet yritystoiminnan muodot (alusta- ja jakamistalouden kehityksen myötä) sekä digitaalisuus eri muodoissaan muuttavat peruuttamattomalla tavalla eri työtehtäviä, työn tekemisen tapoja ja jopa sitä, mitä olemme tottuneet käsittämään työllä. Tämä vaatii, että myös EU-politiikassa kiinnitetään jatkuvaa huomiota talouden ja teknologian muutoksen sosiaalisiin vaikutuksiin siten, että EU voi osaltaan tarjota toimivia ja samalla myös yksilötasolla uskottavia työkaluja, joilla muutoksesta voidaan luoda mahdollisuus ja tarvittaessa myös lieventää muutoksen kielteisiä vaikutuksia.

TEM:n vastuulla olevalle EU-politiikalle on tyypillistä, että se koostuu laaja-alaisista ja horisontaalisista kokonaisuuksista, kuten sisämarkkinapolitiikka (ml digitaaliset sisämarkkinat),

kilpailu- ja valtiontukipolitiikka, parempi sääntely sekä koheesiopolitiikka. Politiikkatoimien valmistelussa ja toimeenpanossa korostuu poikkihallinnollisen yhteistyön tarve niin TEM:n sisällä kuin TEM:n ja muiden ministeriöiden ja sidosryhmien välillä. EU-agendan ja myös vaikuttamisen painopisteiden määrittelyssä on syytä varmistaa, että EU-tason toiminnasta syntyy selkeää lisäarvoa verrattuna kansallisiin ratkaisuihin tai tilanteeseen, jossa ei välttämättä turvauduttaisi lainsäädännöllisiin toimiin. EU-lainsäädäntö ei saa kahlita innovaatioita eikä estää yritystoiminnan uudistumista, vaan toimenpiteiden tulee mahdollistaa myös uusien teknologioiden mukanaan tuomien liiketoimintamahdollisuuksien kasvun ja kehittymisen Euroopassa. TEM arvioi säädösten ja toimien kilpailukykyvaikutuksia ja varmistaa tarkoituksenmukaisimpien instrumenttien käytön. Kasvua tukevan kilpailukyvyn jatkuva mittaaminen ja seuranta ovat myös EU-tasolla olennaisen tärkeitä.

2. TEM:n EU-toiminnan ja vaikuttamisen painopisteet

2.1. Horisontaaliset teemat (talouspolitiikan koordinaatio, brexit, MFF)

Talouspolitiikan koordinaation vahvistaminen

Kansalliset rakenneuudistukset ovat olennainen osa kasvuun tähtäävää politiikkakokonaisuutta. EU:n toimien ja kansallisen kasvupolitiikan tulee täydentää toisiaan tehokkaasti. Euroopan unioni on perustanut vuosittaisen talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmän, joka tunnetaan EU:n ohjausjaksona. Komissio analysoi vuosittain EU-maiden talous- ja rakenneuudistusohjelmat ja antaa niille toimenpidesuosituksia seuraavaa 12–18 kuukauden jaksoa varten. Talouspolitiikan seuranta ja eurooppalaisen ohjausjakson toimeenpano hoidetaan käytännössä jäsenmaiden talouspolitiikan asiantuntijoista koostuvan EPC:n (Economic Policy Committee) toimesta. TEM tuo EPC:n työhön mikrotalousnäkökulmaa sekä kasvu- ja innovaatiopoliittisia näkemyksiä. Painopiste on kasvun agendan teemoissa. Työllisyyspolitiikan osalta yhteistyötä tehdään EMCO:n (Employment Committee) kanssa.

> *Vaikuttaminen*: Valmistelu toteutetaan TEM:n eri vastuualueiden ja VM:n kanssa yhteistyössä. Suomi osallistuu aktiivisesti ohjausjakson toimintaan kasvun agendan tavoitteiden pohjalta EPC:ssä ja EMCO:ssa sekä tapauskohtaisesti prosessin eri vaiheissa. Vuoropuhelu on lisännyt tehokkaampaa ohjausjakson hyödyntämistä kansallisessa elinkeino- ja työllisyyspolitiikan valmistelussa.
> *Vastuutaho: Antti Joensuu, konserniohjausyksikkö*

Brexit

Suomen kantoja Brexit-neuvotteluihin koordinoidaan VNK:n johdolla. Neuvotteluja tahdittaa kaksivaiheisuus, jonka pohjalta UK:n EU-eron perusteista sovitaan ensin ja sen jälkeen keskustellaan EU:n ja UK:n välisestä uudesta sopimussuhteesta. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että Suomen ja sen elinkeinoelämän kannalta olisi olennaista, että uuden suhteen myötä EU:n ja UK:n välinen taloudellinen vuorovaikutus voisi jatkua – ja myös kehittyä edelleen - mahdollisimman häiriöttä.

> *Vaikuttaminen*: TEM:n edustaja VNK:n vetämässä Brexit-työryhmässä huolehtii siitä, että TEM osallistuu aktiivisesti kantojen muodostamiseen ja että ministeriön Brexit-ryhmä pidetään ajan tasalla neuvottelujen etenemisestä. TEM painottaa, että Brexit ei saa viedä resursseja tulevaisuutta määrittelevän EU-politiikan valmistelutyöltä. TEM:in sisäisen Brexit-työryhmän työstä vastaa ministeriön konserniohjausyksikkö.
> *Vastuutaho: Janne Känkänen, konserniohjausyksikkö*

Monivuotinen rahoituskehys MFF

Komission tulee antaa asetusten mukaan seuraavaa rahoituskautta koskeva esitys (MFF) viimeistään 1.1.2018. Eri lähteissä on kuitenkin arvioitu, että esityksen antaminen tulee viivästymään, riippuen myös siitä, miten Brexit-neuvottelujen budjettikysymyksissä edetään. Brexit-ratkaisut saattavat vaikuttaa myös nykyiseen rahoituskehykseen. Aikataulun lisäksi pohdinnassa nousee esiin tulevan rahoituskauden pituus ja sisältökysymykset, sillä rahaa on Brexitin myötä vähemmän ja samalla uusiin haasteisiin, kuten muuttoliike ja turvallisuus, tulee löytää riittävästi varoja. EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen liittyviä kansallisia linjauksia valmistellaan VNK:n vetämässä EU:n monivuotisen rahoituskehyksen valmistelua koordinoivassa virkamiesjohtoryhmässä (ns. MFF-johtoryhmä).

> *Vaikuttaminen:* Talouskasvun edellytysten ja erityisesti talouden rakenteiden uudistumisen ja innovoinnin tukeminen tulisi olla seuraavan rahoituskehyskauden painopiste
> *Vastuutaho: Janne Känkänen, konserniohjausyksikkö*

2.2. Sisämarkkinoiden kehittäminen, Digitaaliset sisämarkkinat

EU:n sisämarkkinat eli työvoiman, pääoman, tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus ovat EU:n keskeisintä ydintä. EU:n sisämarkkinoiden syventäminen on komission strategisia painopisteitä ja sitä toteutetaan erityisesti sisämarkkinastrategian ja digitaalisten sisämarkkinoiden toimenpidepaketin mukaisten hankkeiden kautta. Sisämarkkinoiden syventämisessä keskeisiä alueita on tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus. Nämä ovat Suomen etujen ja tavoitteiden mukaisia ja TEM edistää määrätietoisesti sisämarkkina-aloitteiden toimeenpanoa. Myös toimivat digitaaliset sisämarkkinat on Suomen kilpailukyvyn ja kasvun kannalta keskeinen toiminta-alue. Kasvupolitiikan onnistumisen kannalta merkittäviä teemoja ovat mm. yritystoiminnan digitalisaation edistäminen, jakamistalouteen liittyvät kysymykset, tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden varmistaminen (mm. palveludirektiivin tehokkaan toimeenpanon pohjalta), sisämarkkinoiden tehokas toimeenpano esimerkiksi kilpailupolitiikan keinoin sekä standardoinnin kehittäminen ja aineettomien oikeuksien suoja.

Digitaaliset sisämarkkinat

Vuonna 2017 vain kaksi komission kolmestakymmenestäviidestä digitaalisiin sisämarkkinoihin liittyvästä aloitteesta on saatu päätökseen neuvostossa tai parlamentissa. Suomi pitää tärkeänä, että digitaalisia sisämarkkinoita koskevat keskeiset hankkeet saataisiin päätökseen mahdollisimman pian. Suomi kannattaa komission ehdotuksen yhteisestä sähköisestä palveluväylästä (Single Digital Gateway) tavoitetta. Komissio julkaisi myös jakamistaloutta koskevan tiedonannon kesällä 2016 ja pyrkii estämään säädösympäristön sirpaloitumista ja edistämään jakamistalouden tasapainoista kehittymistä EU:ssa.

> *Vaikuttaminen:* Digitaalisen sisämarkkinastrategian välitarkasteluun liittyen Suomi painotti digitaaliseen toimintaympäristöön suunniteltujen selkeiden menettelytapojen merkitystä erityisesti kasvavien ja kansainvälisille markkinoille pyrkivien yritysten näkökulmasta. Suomi osallistuu aktiivisesti keskusteluihin, joissa pyritään löytämään ratkaisuja jakamistalouden säädösympäristöön liittyviin haasteisiin. Suomi vaikuttaa aktiivisesti neuvoston työryhmissä ja on tarvittaessa erikseen yhteydessä työryhmien puheenjohtajiin, muihin jäsenmaihin ja komissioon. Lisäksi vaikutetaan eri tasoilla ja osallistutaan komission järjestämiin tilaisuuksiin.
> *Vastuutaho: Johanna Rihto-Kekkonen, työelämä- ja markkinaosasto (Single Digital*

Gateway-palveluväylä), Susanna Siitonen ja Anu Laitinen, työelämä- ja markkinaosasto, Nina Vesterinen, yritys- ja alueosasto (jakamistalous)

Palveluiden vapaa liikkuvuus

Palveluiden sisämarkkinoiden toimivuutta tulee edelleen parantaa sekä palveludirektiivin toimeenpanoa tehostaa. Palvelumarkkinoiden kehittäminen on Suomelle EU:n sisämarkkinoiden kehittämistyön prioriteetteja. Vireillä olevat hankkeet ovat perusteettomia maarajoituksia eli geoblokkausta koskeva asetusehdotus, palveludirektiivin mukaista ilmoitusvelvollisuutta koskeva direktiiviehdotus sekä komission ehdotus sähköisestä palvelukortista.

Vaikuttaminen: Ehdotusten asiasisältöön vaikutetaan pääasiassa asiantuntijatasolla normaalissa neuvostokäsittelyssä ja tarvittaessa ollaan erikseen yhteydessä muihin jäsenmaihin ja komissioon. Palveludirektiivin mukaista ilmoitusvelvollisuutta ja palvelukorttia koskevien ehdotusten osalta Suomi on myös pyrkinyt vaikuttamaan ehdotusten sisältöön samanmielisten jäsenmaiden ja kilpailukykyneuvoston puheenjohtajan välisissä epävirallisissa kokouksissa, joita on järjestetty neuvostokäsittelyn aikana tarpeen mukaan. *Vastuutaho: Lasse Puroma, työelämä- ja markkinaosasto*

Tavaroiden sisämarkkinat

Tavaroiden vapaata liikkuvuutta, tuoteturvallisuutta ja markkinavalvontaa tulee lähestyä kokonaisvaltaisesti. Harmonisoitua ja harmonisoimatonta tuotesektoria tulee käsitellä kokonaisuutena. Koska tavaroiden sisämarkkinoita koskeva vastuu jakaantuu komissiossa kahden pääosaston vastuulle (DG Growth ja DG Just), Suomi painottaa erityisesti toimivan koordinaation merkitystä sekä tarvetta lähentää lainsäädäntöjä ja yhdistää menettelytapoja.

Komissio aikoo antaa syksyllä 2017 ehdotuksen tuotteiden vastavuoroista tunnustamista koskevan asetuksen muuttamiseksi sekä asiaa koskevan toimintasuunnitelman. Suomi katsoo, että ehdotuksen tavoite on kannatettava, mutta komission tulisi keskittyä ongelmallisiin sektoreihin (rakennustuotteet, elintarvikkeet, lannoitteet ravintolisät ja terveysteknologia). Lisäksi komissio aikoo antaa syyskuussa 2017 lainsäädäntöehdotuksen markkinavalvontaa ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta parantaviksi toimiksi. Ehdotus mahdollisesti korvaa pitkään vireillä olleen komission ehdotuksen tuoteturvallisuus- ja markkinavalvonta-asetuksiksi. Suomi kannattaa markkinavalvontaa koskevan sääntelyn uudistamista niin, että hallinnollinen taakka pysyy mahdollisimman pienenä.

Vaikuttaminen: Suomi vaikuttaa aktiivisesti neuvoston työryhmissä ja on tarvittaessa erikseen yhteydessä työryhmän puheenjohtajaan, muihin jäsenmaihin ja komissioon. Myös esimerkiksi osastopäällikkötason tapaamiset voivat olla tarpeen.
Vastuutaho: Venja Henningsen, työelämä- ja markkinaosasto (vastavuoroinen tunnustaminen), Laura Holkko, työelämä- ja markkinaosasto (markkinavalvonta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuus)

Sisämarkkinoiden tehokas toimeenpano ja kilpailupolitiikka

Suomi on säännönmukaisesti painottanut sisämarkkinasäännösten tehokkaan täytäntöönpanon merkitystä toimivien sisämarkkinoiden toteuttamiseksi. Suomi pitää tärkeänä, että komissio voi priorisoida sellaiset sisämarkkinaongelmat, joilla on markkinoiden toimivuuden kannalta eniten taloudellista merkitystä. Kilpailupolitiikalla varmistetaan osaltaan sisämarkkinoiden tehokas toiminta.

Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon tehostamiseksi komissio on antanut asetusehdotuksen, jonka mukaan komissio voisi tietyin edellytyksin pyytää tietoja suoraan yrityksiltä: Single Market Information Tool (SMIT). Suomi kannattaa tehokkaiden työkalujen käyttöönottoa sisämarkkinasäännöstön toimeenpanon tehostamiseksi käytännössä, mutta pitää kyseistä ehdotusta komission ja jäsenmaiden välisen toimivallanjaon näkökulmasta joiltain osin kyseenalaisena. Täten Suomi suhtautuu SMIT-ehdotuksen yksityiskohtiin osin varauksellisesti. Teollisoikeuksiin liittyen komissio aikoo antaa ehdotuksen EU:n teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanodirektiivin muuttamisesta vuonna 2017. Suomi katsoo, että direktiivin muuttaminen ei ole tarpeen. Sen sijaan tulisi valvoa, että nykyinen täytäntöönpanodirektiivi on pantu tehokkaasti täytäntöön kaikissa jäsenmaissa. Yhtenäispatenttia koskevaa tiedonantoa odotetaan komissiolta vuoden 2017 aikana. Suomi kannattaa komission linjausta, jonka mukaan yhtenäispatentin soveltamiseen liittyviä kysymyksiä selkeytetään komission tiedonannoilla. Komissio harkitsee myös lainsäädäntöehdotuksen antamista maantieteellisten merkintöjen suojan yhdenmukaistamiseksi. Suomi ei kannata maantieteellisten merkintöjen suojan laajentamista koskemaan ei-maataloustuotteita. Lisäksi komissio on tehnyt standardointiin liittyvän aloitteen, jonka Suomi allekirjoitti syksyllä 2016. Suomi pitää standardisointia tärkeänä sekä yritysten kilpailukyvyn että kuluttajien kannalta. Suomi katsoo, että standardoinnin pitää jatkossakin olla markkinalähtöistä.

Komission direktiiviehdotus kansallisten kilpailuviranomaisten täytäntöönpanovaltuuksista, itsenäisyydestä ja resursseista on keskeinen komission sisämarkkinastrategian täytäntöönpanotoimi. Suomi suhtautuu ehdotukseen pääasiassa myönteisesti. EU:n valtiontukivalvonta on osa Euroopan unionin kilpailupolitiikkaa ja tehokas sisämarkkinapolitiikan täytäntöönpanokeino. Valtiontukien valvonnassa Euroopan komissiolla on yksinomainen toimivalta. Suomen tavoitteena on varmistaa kilpailun toimivuus sisämarkkinoilla ja samalla vaikuttaa siihen, että valtiontukisääntöjä kehitetään Suomen erityispiirteet ja tavoitteet huomioiden. Lisäksi Suomi pyrkii vaikuttamaan siihen, että Suomen kilpailukyvyn kannalta haitallisia tukimuotoja (esimerkiksi kilpailua vääristävät toimintatuet, jäsenvaltioiden välistä tai kansainväliseen kauppaan liittyvää tukikilpailua edesauttavat tuet) vähennetään. EU:n valtiontukisääntöjen täytäntöönpanossa Suomi pyrkii mm. siihen, että Suomen merkittävät valtiontukijärjestelyt käsitellään komissiossa ripeästi ja Suomen näkökannat huomioon ottaen.

Vaikuttaminen: Suomi vaikuttaa lainsäädäntöehdotusten osalta aktiivisesti neuvoston ja komission työryhmissä ja on tarvittaessa erikseen yhteydessä työryhmän puheenjohtajaan, muihin jäsenmaihin ja komissioon. Myös ministeriön johdon ja esimerkiksi komission tapaamiset voivat olla tarpeen. Komissio on teollisoikeussektorilla perustanut useita jäsenvaltioiden edustajista koostuvia asiantuntijaryhmiä. Suomi osallistuu näiden asiantuntijaryhmien työhön ja pyrkii vaikuttamaan komission valmisteltavina olevien ehdotusten/hankkeiden sisältöön. Lisäksi Suomi (TEM ja OKM) pyrkii yhdessä komission ja muiden jäsenmaiden kanssa vaikuttamaan kansainvälisiin teollis- ja tekijänoikeuksia koskeviin neuvotteluihin Maailman henkisen omaisuuden järjestössä WIPO:ssa. Suomi vaikuttaa eurooppalaiseen standardisointityöhön jatkuvasti mm. standardisointiasetuksen komiteassa ja seuraa myös yhteisessä standardisointialoitteen toteuttamista.
Vastuutaho: Johanna Rihto-Kekkonen, työelämä- ja markkinaosasto (Single Market Information Tool, SMIT), Paula Laine-Nordström (IPR-asiat), Laura Holkko, työelämä- ja markkinaosasto (standardointi), Virve Haapajärvi, työelämä- ja markkinaosasto (kilpailudirektiiviehdotus), Liisa Lundelin-Nuortio ja TEM:n muut osastot aihealueen mukaan (valtiontuet)

Parempi sääntely

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tavoittelee nykyistä vähemmän, mutta parempaa ja kevyempää EU-sääntelyä. Suomi pyrkii vaikuttamaan EU-sääntelystä tehtäviin vaikutusarviointeihin ja evaluaatioihin siten, että Suomen muusta Euroopasta eroavat olosuhteet ja erityispiirteet tulevat arvioinnissa huomioiduiksi. Suomi pitää tärkeänä, että yrityksille aiheutuvaan sääntelytaakkaan kiinnitetään enemmän huomiota myös EU-tasolla ja jatketaan keskustelua komission kanssa mahdollisuuksista asettaa myös määrällisiä sääntelykustannusten vähentämistavoitteita.

> *Vaikuttaminen*: Paremman sääntelyn periaatteiden noudattamista edistetään yhteistyössä TEM:n, VNK:n ja OM:n sekä LVM:n kanssa ja samalla toteutetaan säädösten sujuvoittamista koskevan hallituksen kärkihankkeen keskeistä tavoitetta. Eri sektoriministeriöt vastaavat sääntelyn kehittämiseen liittyvästä EU-vaikuttamisesta oman alansa yksittäisissä lainsäädäntöhankkeissa. Suomi pyrkii edistämään EU-vaikuttamista myös REFIT-foorumin kautta osallistumalla aktiivisesti yksittäisten mielipiteiden muotoiluun ja toisaalta laatimalla omia yksinkertaistamisehdotuksia Suomelle tärkeissä asioissa. Lisäksi tavataan kahdenvälisesti neuvoston pääsihteeristöä. Muihin jäsenmaihin vaikutetaan ryhmäpäällikkö- ja asiantuntijatasolla osallistumalla samanmielisten maiden tapaamisiin, tarvittaessa kahdenvälisesti ja REFIT-foorum -yhteistyön puitteissa.
> *Vastuutaho: Susanna Siitonen, Päivi Kantanen, Anu Laitinen: työelämä- ja markkinaosasto*

2.3. Teollisuuden murros ja kasvualat (biotalous, kiertotalous, terveysteknologia)

Suomi pitää teollisuuspolitiikkaa keskeisenä osana EU:n kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin edistämistä. Tuottavuuden nousu ja sitä kautta talouden kasvu syntyvät ennen kaikkea yritystoiminnan uudistumisen ja uusien yritysten esiinmarssin myötä. Teollisuuspolitiikan tulee keskeisesti tähdätä teollisuuden innovaatiovetoiseen uudistumiseen - sen sijaan että tuettaisiin vanhoja teollisia rakenteita.

Keskeisiä teollisuutta uudistavia elementtejä ovat Suomen näkemyksen mukaan digitalisaatio (IoT, tekoäly, alustatalous), palvelut, uusiutuvat raaka-aineet ja resurssitehokkuus (bio, clean, kierto) ja asiakasarvon luominen. Suomi kannattaa teollisuuspoliittisia tarkasteluja, jotka tähtäävät innovaatiovetoiseen uudistumiseen ja huomioivat em. neljä muutosvoimaa.

Alustatalous

Yritysten ja toimialojen vauhdittamisessa digitaaliseen alustatalouteen tulisi pyrkiä kokeilevaan mahdollistavaan ja innovaatioiden kehittämistä ja kaupallistamista kannustavaan toimintaan, ei lisäsääntelyyn. Innovaatioiden tuominen koko sisämarkkinoille tulee mahdollistaa hyväksymällä sisämarkkinoiden perusperiaatteet lähtökohdaksi. Komission tulee kehittää alustatalouden edistämiseen yhtenäisempi kaikki pääosastot kattava ote, joka mahdollistaa eurooppalaisten alustojen hyödyntämisen arvonluonnissa ja innovoinnissa.

Datatalouden ja datan vapaan liikkuvuuden edistämistä koskevien tulevien linjausten osalta on erityisesti kiinnitettävä huomiota henkilötietojen ja anonymisoidun teollisen datan rajapintojen määrittelyyn ja sopimusmallien kehittämiseen ja turvauduttava sääntelyyn vain perustelluissa tapauksissa, jotta ylläpidetään edellytyksiä innovatiiviseen liiketoimintaan. TEM seuraa tekijänoikeuteen liittyviä aloitteita alusta- ja datatalouden edistämisen näkökulmista.

Vastuutahot: Pekka Lindroos KOY, Antti Eskola, Tapio Virkkunen, Jonna Lehtinen-Salo Elinkeino- ja innovaatio-osasto – vaikutetaan tulevan agendan muotoutumiseen.

Teollisuuden digitalisointi

Komissio julkaisi huhtikuussa 2016 tiedonannon *Euroopan teollisuuden digitalisointi – täysi hyöty digitaalisista sisämarkkinoista*, johon yritysmaailma, tutkimus, jäsenmaiden hallinto ja alueet ovat jo sitoutuneet laajalti. Teollisuudella on yhä voimakas painoarvo Euroopassa. Globaalit markkinat muuttuvat nopeasti. On hyvin tärkeää varmistaa EU -rahoituksen kohdentaminen digiosaamiseen ja teknologian kokeiluympäristöihin. Komission tavoitteena on saada jokainen jäsenmaa tekemään oma digialoitteensa ja tähän tarjotaan komission apua. Lisäksi komissio luo ´alustan´ kansallisten aloitteiden yhteistyölle ja lisää muulla tavoin jäsenmaiden ja alueiden yhteistyötä. Ministeri Lintilän asettama ryhmän valmisteltavana oleva toimenpideohjelma tekoälyn, robotiikan ja elinkeinoelämän uudistumiseksi toimii Suomen ohjelman runkona tässä kokonaisuudessa.

Digitaaliset alustat ja pilottihankkeet: Komission tavoitteena on synnyttää Eurooppaan yritysvetoisia liiketoiminta-alustoja vastineena amerikkalaisille ja kiinalaisille. Näitä voivat olla esimerkiksi ´älykkään tehtaan´ alusta, joka yhdistää tuotantoverkoston yritykset, asiakkaat ja muut kumppanit toisiinsa. Alustojen kehittämiseen on tarkoitus käyttää Horisontti 2020 -rahoitusta 5 MRD EUR ja se kohdistetaan erityisesti yritysten yhteishankkeisiin ja pilotointiin. Tekes aktivoi suomalaisyrityksiä mukaan. Komission käynnistämä Digital Skills and Jobs Coalition tuo yhteen yritykset, työntekijät, tutkimus- ja koulutuslaitokset, hallitukset ja muut kumppanit määrittelemään toimenpiteitä digitaalisen osaamisen ja työvoiman lisäämiseksi. Esillä on myös standardointi digitalisaation painopistealueilla. Odotettavissa on erillinen tiedonanto tieto- ja viestintätekniikan standardoinnin edistämiseksi painopistealoilla, kuten 5G-viestintäteknologiaan, pilvipalveluihin, esineiden internetiin, massadatateknologiaan ja kyberturvallisuuteen liittyen.

Kilpailukykyneuvosto on pyytänyt komissiota esittelemään ehdotuksen uudesta EU:n teollisuusstrategiasta vuoden 2018 alussa. Strategian tulisi katsoa tulevaisuuteen ja keskittyä markkinoihin yritysten näkökulmasta. Strategian tulisi keskittyä uudistamaan olemassa olevaa teollisuutta ja luomaan uutta eikä pitämään vanhanaikaisia teollisuudenaloja väkisin elossa. Uuden EU:n teollisuusstrategian valmistelu ja toimeenpano tulevat todennäköisesti olemaan osa komission työohjelmaa 2018.

Vaikuttaminen: Suomi on osallistunut aktiivisesti komission standardointia koskevan tiedonannon valmisteluun ja toimeenpanoon sekä teollisuuden digitalisointi –aloitteen toimeenpanoon liittyviin kokouksiin. Yhteistyö komission ja jäsenmaiden kanssa mahdollistaisi vaikuttamisen yritysten digitalisaatiota edistäviin EU-tason toimenpiteisiin nykyisen komission kaudella, niihin liittyvien mahdollisuuksien hyödyntämisen suomalaisyritysten ja tutkimuslaitosten toimesta sekä hyvät lähtökohdat vaikuttaa seuraavan komission ohjelmaan ja tulevaan rahoituskehykseen.
Vastuutahot: Antti Eskola, Tapio Virkkunen, Elinkeino-ja innovaatio-osasto

Energiaintensiivinen teollisuus

Monet energiaintensiivisen teollisuuden alat kuten terästeollisuus painivat rakennemuutoksen kourissa. Yritykset ovat suurentuneet ja kansainvälinen kilpailu koventunut. Globaali ylitarjonta on tietyillä aloilla laskenut hintoja ja aiheuttanut polkumyyntisyytteitä ja kauppapoliittisia toimenpiteitä. Suuri osa kauppapoliittisesta sääntelystä tulee Euroopan unionin kautta. EU-tasolla tapahtuu myös kilpailukyvyn kannalta merkittävää kehittämistä niin tutkimusinfrastruktuurien, standardien kuin rahoitusvälineiden ja ohjelmien puitteissa. Suomi tukee komission globaalia

kilpailukykyä tukevia aloitteita ja edistää energiaintensiivisen teollisuuden teknologian kehitystä kansainvälisillä foorumeilla sekä näihin alueisiin liittyvää innovaatiomyönteistä lainsäädäntöä, politiikkakokonaisuuksia sekä TKI-ohjelmia. Tuemme toimia, jotka lisäävät alan teollisuuden työpaikkoja Suomessa ja kasvattavat arvoketjuja ja vientiä. *Vastuutaho: Reijo Munther, Kirsti Loukola-Ruskeeniemi, Elinkeino- ja innovaatio-osasto*

Euroopan avaruusstrategia

Avaruusstrategian täytäntöönpanoa viedään järjestelmällisesti eteenpäin avoimessa ja tiiviissä yhteistyössä komission, Euroopan parlamentin, Euroopan avaruusjärjestön ja eri sidosryhmien kanssa. Euroopan avaruusstrategia käsittää strategiset tavoitteet ja lukuisia toimenpiteitä, joiden avulla eurooppalaiset toimijat voisivat saada täyden hyödyn avaruuden tarjoamista mahdollisuuksista ja joilla luodaan startup-yritysten kasvulle suotuisa toimintaympäristö. Lisäksi näillä toimenpiteillä on tarkoitus tukea Euroopan johtoasemaa avaruudessa ja lisätä sen osuutta globaaleilla markkinoilla. Suomi on tyytyväinen strategiassa valittuun lähestymistapaan ja neljään strategiseen tavoitteeseen. Valittujen painopisteiden tulee edistää alan teollisuuden kilpailukykyä erityisesti avaruuspohjaisia datasovelluksia hyödyntämällä. Avaruusalan kehittämisellä on tärkeää edistää myös kansalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta. Avaruuteen liittyvillä ratkaisuilla voidaan tukea monia EU:n toimintapolitiikkoja esim. muuttoliikkeen ja luonnonvarojen osalta. Avaruusalan kehittämisellä ja avaruussovelluksilla vastataan myös Suomelle tärkeään arktisen alueen kasvaviin vaatimuksiin mm. ilmaston muutoksen ja avaruussään näkökulmasta. Tätä kautta luodaan myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Suomi kannattaa komission aikomuksia T&K-toiminnan tukemiseksi. *Vaikuttaminen:* Vaikuttaminen komissioon, aktiivinen osallistuminen komission ja neuvoston avaruustyöryhmiin sekä valmistelevien virkamiesten tapaamiset Suomen kansallisen avaruusstrategian 2013–2012 tavoitteet huomioiden. *Vastuutaho: Marjaana Aarnikka, Tuija Ypyä, Elinkeino- ja innovaatio-osasto*

Kasvualat (biotalous, kiertotalous, terveysteknologia)

Biotalous

Biotalouden ja kiertotalouden synergiaa on tarpeellista parantaa, sillä molempia yhtäaikaisesti kehittämällä saamme eniten vaikuttavuutta aikaan. Biotalouden ja kiertotalouden agendojen (”smart regulation and less regulation”) tulee pohjautua innovaatiomyönteiseen ja systeemiseen muutokseen kannustavaan näkökulmaan, mikä mahdollistaa uusien liiketoimintamallien syntymisen. Biotalouden osalta Suomi ei katso uutta lainsäädäntöä tarpeelliseksi. Komissio suunnittelee EU:n biotalousstrategian arvioimista ja päivittämistä, ja antaa tarpeen mukaan uuden esityksen vuoden 2018 aikana. Suomen kantana on se, että komission tulee välittömästi aloittaa biotalousstrategian päivittäminen.

TEM:n näkemyksen mukaan biotalousstrategian uudistamistarve muodostaa tärkeän osan myös innovaatio- ja teollisuuspoliittista kokonaisuutta. Biotalouden kehittämisen kulmakivenä on olemassa olevan ja nousevan biopohjaisen teollisuuden kilpailukyvyn sekä toiminta- ja kasvuedellytysten turvaaminen. Älykäs biomassojen käyttö ja siihen liittyvä teknologiakehitys sekä korkean lisäarvon tuotteet ja palvelut luovat pohjan uusille biotalouden liiketoimintamahdollisuuksille ja investoinneille. Digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet tulee hyödyntää kaikessa kehittämisessä. Keskeisiä aiheita on myös jätteiden loppukäytön käytäntöjen kehittäminen EU:ssa. TEM katsoo että komission ”Jätteestä energiaa” koskevassa tiedonannossaan antamaa ohjeistusta biomassan ns. kaskadiperiaatteesta on tulkittava ja harkittava kulloisissakin olosuhteissa ja kansallisissa tilanteissa paikallisten olosuhteiden, sosiaalisten ja taloudellisten näkökulmien ja arvoketjujen näkökulmasta viisaalla tavalla. Suomen tavoite on, että biomassojen kestävälle käytölle ei tule asettaa tarpeettomia rajoitteita tai esteitä, jotta voidaan huomioida

alueellisesti erilaiset biomassat, mutta teknologiakehitys voi olla globaalia. Biotalouden monipuolinen tutkimus- ja innovaatiorahoitus on turvattava, sisältäen erityisesti soveltavan tutkimuksen sekä pilotit, demonstraatiolaitokset ja flagship-hankkeet.
Vastuutaho: Mika Aalto, Sari Tasa, Elinkeino- ja innovaatio-osasto

Kiertotalous

Vuonna 2015 annetun kiertotalouspaketin toimeenpano jatkuu vuonna 2018. Komissio kaavailee uusia mm. tuotepolitiikkaan liittyviä aloitteita. Suomen kanta on, että resurssitehokkaan kiertotalouden edistäminen ja jäte- ja muun asiaan liittyvän *lainsäädännön* uudistaminen tulee suunnitella eri jäsenmaiden olosuhteisiin soveltuvalla tavalla raskaita menettelyjä välttäen. Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteet ja kiertotalouden politiikkatoimet tulee nähdä synergisessä kokonaisuudessa hiilineutraalien ratkaisujen edistämiseksi. Kokonaisuuden on mahdollistettava mm. uusiutuvien raaka-aineiden käytön lisääminen kestävää biotaloutta varten. Jätteestä energiaa -tiedonannossa esillä ollutta uutta kaskadiperiaatetta ei tule viedä lainsäädäntöön. Sitä voitaisiin tarvittaessa arvioida esim. EU:n uuden biotalousstrategian yhteydessä. Kiertotalouden EU -seurantajärjestelmä tulee kehittymään vuonna 2018 annettavan komission indikaattoriehdotuksen sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitean perustaman kiertotalousfoorumin muotoutumisen myötä. Suomi katsoo, että kiertotalous on kehittyvä konsepti joka vaatii lisää kokeiluja ja innovaatioita. Indikaattoreiden kehittämisessä ja tulkinnassa pullonkaulana on tilastotietojen heikko vertailukelpoisuus ja olemassa olevien tietoaineistojen puutteellisuus.

Komissio jatkaa työtä kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädännön yhteensovittamiseksi. TEM pitää tätä kokonaisuutta tärkeänä turvallisen ja joustavan yritysten toimintaympäristön kannalta. Jätepaketti on parhaillaan trilogivaiheessa. Kierrätyksen ohella on tärkeää edistää uudelleenkäyttöä, uudelleenvalmistusta ja uusia joustavia liiketoimintamahdollisuuksia. Kiertotalous voi hyötyä digitalisaatiosta. Teollisia symbioosien luominen yritysten ja toimialojen välillä on lupaava mahdollisuus. Kiertotalouden erilaisten mahdollisuuksien toteutuminen edellyttää tutkimukseen ja tuotekehittelyyn kannustavaa ja joustavaa toimintaympäristöä, jossa yritysten innovaatiot pääsevät markkinoille. EU:n tuotepolitiikkaa kehitettäessä TEM pitää tärkeänä, että EU:n kokonaisuudessa kierrätysmateriaalien ohella tarvitaan myös ensioraaka-aineita, kuten mineraaleja ja biomateriaaleja, komission aiempaan raaka-ainealoitteeseen liittyen. Kiertotaloutta koskevaa toimintasuunnitelmaa päivitetään vielä komission työohjelman perusteella.

> *Vaikuttaminen:* Osallistutaan virkamiesvalmisteluun oman hallinnonalan komission ad hoc ja muissa asiantuntijaryhmissä ehdotuksia tehden, sekä luodaan selkeämpi virkamiesyhteistyö varhaiseen kansalliseen vaikuttamiseen yhdessä YM ja MMM kanssa, ottaen huomioon kansallinen työ kotimaisen kiertotalouden toimintaohjelman teemoissa, jota valmistellaan yhdessä SITRAN kanssa.
> *Vastuutaho: Erja Fagerlund, Mika Aalto, Sari Tasa, Elinkeino- ja innovaatio-osasto*

Terveysteknologia

Suuri osa terveysteknologiaan liittyvästä sääntelystä tulee Euroopan unionin kautta. EU-tasolla tapahtuu myös terveysalan kilpailukyvyn kannalta merkittävää kehittämistä niin tutkimusinfrastruktuurien, standardien kuin rahoitusvälineiden ja ohjelmien puitteissa. Tekemällä entistä tiiviimpää yhteistyötä keskeisten ministeriöiden (TEM, STM, OKM) välillä on mahdollista edistää terveysalan edellytyksiä olla edelläkävijämarkkina niin Suomessa kuin Euroopassa. Suomi edistää hyvinvointiteknologian kehitystä sekä uusia terveydenhuollon tietojärjestelmiin, digitaalisen terveyden ratkaisuihin, yksilölliseen terveydenhoitoon (personalised medicine) ja genomitiedon käyttöön (biopankit, rekisteritutkimus ja niihin liittyvät tietosuojakysymykset) perustuvia ratkaisuja

kansainvälisillä foorumeilla sekä näihin alueisiin liittyvää innovaatiomyönteistä lainsäädäntöä, politiikkakokonaisuuksia sekä TKI-ohjelmia. Sähköiset palvelut parantavat ihmisten mahdollisuutta huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan sekä saada uudentyyppisiä palveluita sosiaali- ja terveydenhuollossa asuinpaikasta ja palvelunantajasta riippumatta. E-terveydessä tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä, kansainvälisiä standardeja sekä rakenteita, jotka edesauttavat tietojen, hyvien käytänteiden ja asiantuntijoiden vaihtoa. TEM hoitaa vaikuttamista ensisijaisesti omien sektorikohtaisten vastuidensa kautta sekä yhteistyössä sidosryhmien kanssa. *Vastuutaho: Jaana Lappi, Asta Wallenius, Elinkeino- ja innovaatio-osasto*

2.4. Työmarkkinoiden murros

EU:n sosiaalinen ulottuvuus ja sosiaalipilari

Komissio antoi 26.4.2017 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan suosituksen. Samalla komissio antoi ehdotuksen toimielinten väliseksi julistukseksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista. Komission, Euroopan parlamentin ja neuvoston julistus on tarkoitus hyväksyä Viron puheenjohtajakaudella. Asiakirjojen tarkoitus on muun muassa määritellä tavoitteita, puitteita ja toimivallan rajoja komission esittäessä jäsenvaltioille maakohtaisia suosituksia. Pilarin oikeudet ja periaatteet ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, mutta Suomen näkemyksen mukaan kyse on poliittisen yhteistyön tavoitteista. Oikeuksista ja periaatteista ei pidä tehdä oikeudellisesti sitovia. Niiden toimeenpanossa tulee kunnioittaa nykyistä toimivallanjakoa. Samalla komissio julkaisi keskusteluasiakirjan, jossa käsitellään *Euroopan sosiaalisen ulottuvuuden kehittämisestä* vuoteen 2025 mennessä. Asiakirja liittyy Euroopan tulevaisuutta koskevaan valkoiseen kirjaan.

> *Vaikuttaminen:* Suomi on toimittanut komissiolle kirjeen Euroopan sosiaalisen ulottuvuuden kehittämisestä. Suomi painottaa osallistavaa kasvua ja tehokkaasti toimivia sisämarkkinoita sekä nykyisen toimivallanjaon säilyttämistä.
> *Vastuutaho: Liisa Heinonen, työelämä- ja markkinaosasto ja Pauliina Porkka, työ- ja yrittäjyysosasto*

Koskien sosiaalipilarin aloitetta sosiaalisesta suojelusta kaikille Suomi ei tue Euroopan laajuista työttömyysturvajärjestelmää eikä myöskään velvoitetta ottaa käyttöön lakisääteinen minimipalkka. Työsuhteen todentamisdirektiivin uudistamisesta on käynnistetty Euroopan tason työmarkkinajärjestöjen kuuleminen ja Suomi pitää tärkeänä, että todentamisdirektiivi ei jäykistä tarpeettomasti työnantajan mahdollisuuksia päättää työn teettämisen ajankohdista ottaen huomioon työvoiman tarve. Työllisyydenkin kannalta on tärkeää, että työnantaja voi tarvittaessa tarjota joustavasti myös lyhytaikaisia työrupeamia. Komission ehdotus työn ja vapaa-ajan yhdistämistä koskevasta paketista täydentää EU:n sääntelyä työn ja perheen yhteensovittamisesta. Suomi pitää sukupuolten tasa-arvon sekä työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen edistämistä tärkeänä tavoitteena kaikissa jäsenmaissa. Suomen lähtökohta on, että EU-sääntelyn tulee jättää jäsenvaltioille riittävästi joustoa päättää vapaajärjestelyjen pituuksista ja kohdentamisesta.

> *Vastuutaho: Seija Jalkanen, työelämä- ja markkinaosasto*

Suomella ja tiettävästi useilla muillakin mailla on edelleen joitakin työaikadirektiivin implementointiin liittyviä vaikeuksia, jotka aiheutuvat EU-tuomioistuimen tiukasta tulkintalinjasta. Komissio ei ole ryhtynyt valvomaan direktiivin noudattamista, koska sen tiukka noudattaminen voisi vaikeuttaa julkisten terveyspalvelujen (lääkäripäivystys) varmistamisen. On mahdollista, että komissio ryhtyy jäsenvaltioita vastaan oikeustoimiin. Suomi pitää kuitenkin ensisijaisena sitä, että komissio antaisi ehdotuksen direktiivin uudistamisesta.

Työvoiman liikkuvuuden ja työmarkkinoille osallistumisen edistäminen

Työvoiman vapaan liikkuvuuden avulla voidaan parantaa työvoiman kysynnän sekä tarjonnan kohtaantoa ja siten vaikuttaa merkittävällä tavalla työllisyysasteen nostoon ja talouskasvun edellytyksiin. Suomi pitää tärkeänä EU-yhteistyötä, jolla edistetään työvoiman ammatillista ja alueellista liikkuvuutta. Työvoiman liikkuvuus ja työllisyyden edistäminen ovat läpileikkaavia teemoja, joilla on yhteyksiä muihin TEM:n osastoihin sekä myös muihin ministeriöihin, erityisesti sisäministeriöön ja opetusministeriöön.

Lähetettyjä työntekijöitä koskeva direktiivi helpottaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Tavoitteena tulee olla työntekijöiden liikkuvuuden edistäminen EU-tasolla. Suomi tukee lähtökohtaisesti lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin kohdennettua uudistamista. Tavoitteena on sosiaalisen polkumyynnin torjuminen EU:n yritysten tarjotessa palvelujaan toisessa jäsenvaltiossa. Ehdotuksen eräät yksityiskohdat, kuten pitkäaikainen lähettäminen ja alihankintatyön valinnainen erityissääntely vaativat lisäselvitystä ja täsmennyksiä. Asiaa käsitellään sosiaaliasioiden työryhmässä. TSTK-neuvosto pyrkii saavuttamaan yleisnäkemyksen syksyllä 2017.

Vastuutaho: Päivi Kantanen ja Liisa Heinonen, työelämä- ja markkinaosasto

Komissio antoi ehdotuksen uudeksi merityötä koskevaksi sääntelyksi 27.7.2017. Ehdotuksen mukaan EU-valtioiden lipun alla purjehtivilla aluksilla työskentelevien merenkulkijoiden työolojen parantamista koskeva työmarkkinaosapuolten sopimus otetaan osaksi EU:n lainsäädäntöä. EU-tason työnvälitysyhteistyötä edistävä Eures-järjestelmä uudistettiin asetustasoiseksi vuonna 2016 ja tällä hetkellä neuvotellaan täytäntöönpanosäädöksistä. Tavoitteena on kasvattaa EURES:n tunnettuutta ja lisätä sen käyttöastetta ja sitä kautta tehostaa työvoiman liikkuvuutta Euroopassa.

Vastuutaho: Laura Perheentupa, työllisyys- ja yrittäjyysosasto

Liikkuvuuden avulla voidaan edistää myös vaikeasti työllistyvien kuten maahanmuuttajien, nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työpanoksen ja osaamisen tehokkaampaa hyödyntämistä työmarkkinoilla. Tässä myös EU:n nuorisotakuusuosituksella on tärkeä rooli. EU-tason tuki nuorten työllisyyteen korostuu entisestään syrjäytymisvaarassa olevien suomalaisnuorten määrän kasvaessa. Liikkuvuutta edistetään myös osaamisen kehittämisen ja sen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta. Näin voidaan myös tukea innovaatioiden syntymistä. Suomi toimii aktiivisesti myös kotouttamiseen liittyvässä EU-yhteistyössä mm. hyviä käytäntöjä kehittäen ja hyödyntäen. Kotouttamisasioiden merkitys on korostunut Suomessa viime aikoina.

Vaikuttaminen: Poliittisella tasolla EU-vaikuttaminen tapahtuu mm. TSTK-neuvostossa ja koulutusneuvostossa sekä kahdenvälisissä tapaamisissa jäsenmaiden ja komission kanssa. Tarvittaessa laaditaan yhteisiä kannanottoja muiden samanmielisten jäsenmaiden kanssa. Työllisyystoimiin liittyvää vaikuttamista tehdään myös EU:n työllisyyskomiteassa (EMCO). Suomi jatkaa aktiivista vaikuttamista neuvoston työryhmässä ja neuvoston kokouksissa sekä tarvittaessa yhteyksissä muiden maiden, komission ja EP:n edustajiin.

Vastuutaho: Liisa Heinonen, työelämä- ja markkinaosasto ja Pauliina Porkka, työllisyys- ja yrittäjyysosasto sekä kunkin hankkeen vastuuhenkilöt

2.5. Innovaatiopolitiikka ja tutkimus

Tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma

Tutkimus- ja innovaatiosektorin tärkein asia on EU:n 9. tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman (v. 2021–2027) valmistelu. Komissio antanee 9. puiteohjelmaa koskevan ehdotuksensa syksyllä 2018. Komission valmistelua tukevat mm. nykyisen Horisontti 2020 -ohjelman väliarvioinnin tulokset, ennakointitiedot sekä muut komission teettämät tutkimukset ja selvitykset. Tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä innovaatiot ja koulutus ovat keskeisiä tekijöitä EU:n pitkän aikavälin kestävän taloudellisen kasvun, työpaikkojen luomisen, tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamisen sekä hyvinvoinnin turvaamisen kannalta.

Seuraavassa tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelmassa Suomi korostaa eurooppalaista lisäarvoa, monenkeskistä yhteistyötä ja toimien vaikuttavuutta. EU-tason tutkimusrahoituksen tulee pääosin keskittyä niille alueille, joilla globaalit ja/tai EU-tason hyödyt ovat merkittäviä. Puiteohjelman tulee kasvupolitiikan näkökulmasta keskittyä, innovaatioiden (TKI) ja innovaatioekosysteemien edistämiseen sekä suurten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen. Tämän lisäksi puiteohjelmalla on tärkeä rooli mm. korkeatasoisen tieteen ja teknologian edistämisessä sekä eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) kehittämisessä. Lisäksi puiteohjelmalla tuetaan merkittävällä tavalla unionin muiden politiikkojen tulevaisuutta koskevien strategioiden ja linjausten toteuttamista. Näihin kuuluvat mm. EU:n kilpailukykyä, kasvua ja työllisyyttä, sisämarkkinoita (ml. digitaaliset sisämarkkinat), energiaunionia ja turvallisuutta koskevat linjaukset. Periaatteena tulee olla, että puiteohjelmasta rahoitettavan toiminnan tulee perustua korkeaan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laatuun ja avoimeen kilpailuun, ei jäsenmaa- tai muihin kiintiöihin tai aluekriteereihin. EU:n seuraavia rahoituskehyksiä (MFF 2021-) sekä Brexitiä koskevat neuvottelut ratkaisevat EU:n T&I-investointien määrälliset puitteet. EU:n T&I-puiteohjelmat ovat Suomelle tärkeä ja luonteva TKI -toiminnan kansainvälistymisen, verkostoitumisen sekä uuden tiedon ja osaamisen hankinnan väline.

Suomen ennakkokannan mukaisia linjauksia, jotka edellyttävät aktiivista vaikuttamista:

- Digitaalisiin alustoihin ja datavetoiseen innovaatiotoimintaan liittyy uusia toimintamalleja, joiden tulee heijastua tulevan puiteohjelman instrumentteihin ja periaatteisiin.
- Rahoitusvälineiden kehittäminen avustuksista yksityisiin tai julkisesti tuettuihin pääoma- ja lainainstrumentteihin (mm. ESIR, InnovFin) täytyy tapahtua koordinoidusti ja asiakaslähtöisesti yhteistyössä eri rahoittajien kesken (esim. uusi Euroopan innovaationeuvosto).
- Innovaatioekosysteemien luominen edellyttää yritysten verkostoitumisen ja innovaatiotoiminnan tukemista, käyttäjien ja kuluttajien mukaanottoa (esim. PPP+P-mallit), laajan innovaatiopolitiikkavälineistön hyödyntämistä rahoituksen rinnalla sekä sisämarkkinoiden vahvistamista.
- Huipputason tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit ovat tärkeitä investointien houkuttelijoita ja niiden rahoittamisen ja ylläpidon mallit on osin ratkaistava eurooppalaisessa yhteistyössä.

  Vaikuttaminen: Suomi pyrkii vaikuttamaan 9. puiteohjelman valmisteluun ennakolta. Ensimmäinen ennakkovaikuttamista koskeva kantapaperi (”Suomen lähtökohtia EU:n tutkimuksen ja innovoinnin 9. puiteohjelman valmisteluun”) on toimitettu kaikille relevanteille tahoille (mm. komissio, Euroopan parlamentti, jäsenmaat) keväällä 2017. Temaattisia tavoitteita koskeva kantapaperi on tarkoitus laatia vuoden 2017 jälkipuoliskolla. Lisäksi Suomi vaikuttaa useilla eri foorumeilla, joissa EU:n tulevista T&I-linjauksista keskustellaan jo ennen virallista päätöksentekoprosessia. Ministerikokousten

lisäksi keskusteluihin ja vaikuttamiseen osallistuvat asian valmistelusta vastaavat virkamiehet (erityisesti TEM ja OKM) sekä muiden keskeisten sidosryhmien edustajat.

Vastuutaho: Eeva-Liisa Kortekallio, Jonna Lehtinen-Salo, Elinkeino- ja innovaatio-osasto

2.6. EU:n rahoitusvälineet ja viennin rahoitus

EU-rahoitusvälineet, pk-rahoitusinstrumentit ja viennin rahoitus ovat keskeinen osa elinkeino- ja teollisuuspolitiikan välineistöä. Niillä on merkittävä rooli myös mm. koheesiopolitiikassa ja kasvavassa määrin myös tutkimus- ja innovaatiotoiminnan täydentävänä rahoituksena. EU-rahoitusvälineiden monipuolinen hyödyntäminen on olennainen osa kasvavien, vientiin suuntautuvien innovatiivisten yritysten toimintaedellytysten vahvistamista. Rahoitusvälineiden tavoitteena on lisätä yritysrahoituksen vipuvaikutusta aktivoimalla yksityistä rahoitusta ja korvata osittain avustusmuotoista rahoitusta. Viennin rahoituksen osalta volyymi on ollut jatkuvassa kasvussa vientitakuiden ja suojautumisjärjestelyiden yhteenlasketun enimmäisvaltuuden ollessa tällä hetkellä 27 miljardia euroa.

ESIR

Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) toiminta käynnistyi vuonna 2015. Rahoituksen käyttö on ylittänyt tavoitteet. Vuonna 2016 Suomeen kanavoitui ennätysmäärä, noin 2,2 miljardia € EIP/EIR:n rahoitusta, josta ESIR-rahoituksen osuus oli noin miljardi euroa. Pankkien osallistuminen ESIR- ja muun EU-rahoituksen välittämiseen on aktivoitunut. TEM:in ohjauksessa toimiva ESIR-neuvontapalvelu on vuoden 2017 tammikuusta alkaen toiminut Finnveran yhteydessä.

ESIR:iä hyödynnettäessä on huomioitava sen rooli rahoituksen markkinapuutteiden korjaajana ja mahdollistamassa yksityiset kannattavat investoinnit, joihin saattaa sisältyä tavallista enemmän riskiä. ESIR-rahoituksella tavoiteltu vipuvaikutus on Suomeen toteutuneissa hankkeissa toistaiseksi jäänyt tavoiteltua huomattavasti pienemmäksi. Komission esitys ESIR:n jatkokaudesta (EFSI 2.0), rahoituksen jatkumisesta vuoteen 2020 ja rahaston volyymin nostamisesta 500 miljardiin euroon hyväksyttäneen syksyllä 2017.

Pk-rahoitusvälineet

ESIR:n ohella komission ja Euroopan investointipankkiryhmän toimesta on kehitetty laaja vastikkeellisten rahoitustuotteiden valikoima yritysrahoituksen eri tarpeisiin. Näitä ovat mm. pk-yritys- ja Mid cap -rahoitukseen suunnatut laina-, takaus- ja pääomarahoitustuotteet, rahoitus tutkimus- ja innovaatiotoimintaan, sekä investointialustat eri toimialoille ja rahoitustuotteille (mm. Horisontti 2020:n InnovFin -rahoitustuotteet, Pk-instrumentti ja COSME). Näillä rahoitusvälineillä kyetään rahoitusriskiä jakamalla aktivoimaan yksityistä rahoitusta pk-yritysten investointien ja innovatiivisten hankkeiden rahoittamiseen. Rahoitusinstrumenttien käyttö tulee kasvamaan kuluvan rakennerahastojen ohjelmakauden loppuosalla sekä tulevalla ohjelmakaudella 2021–2027. Myös EAKR -varoin rahoitettuja vastikkeellisia rahoitusinstrumentteja (kuten pk-yritysaloite -takausohjelma) tullaan jatkossa käyttämään aiempaa enemmän. Pääomamarkkinaunioniin liittyvillä hankkeilla on vaikutusta erityisesti pääomasijoitus- ja joukkorahoitusmarkkinoiden kehittymiseen.

Viennin rahoitus

Julkisesti tuettujen vientiluottojen rahoitusehdoista on sovittu OECD:n vientiluottojärjestelyssä. Komissio edustaa EU:n jäsenmaita neuvoteltaessa vientiluottojen rahoitusehdoista OECD:ssä. OECD:n ulkopuolella on perustettu kansainvälinen työryhmä (International Working Group, IWG),

jossa neuvotellaan uudesta julkisesti tuettuja vientiluottoja koskevasta sopimuksesta. Neuvotteluissa ovat mukana OECD-maiden, käsittäen EU-maat, lisäksi BRICS-maat. IWG-neuvottelujen hitaan etenemisen vuoksi EU:ssa käydään keskustelua myös osittaisratkaisun mahdollisuudesta siten, että kannustimet kokonaisratkaisun syntymiseen säilyisivät. Julkisesti tuettujen vientiluottojen ehdot tulee saada sovittua sellaisiksi, että ehtojen soveltaminen olisi nykyistä yhdenmukaisempaa ja lähempänä markkinaehtoisia rahoitusratkaisuja. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ehdot määritellään nykyistä kattavammin, jotta mahdollisuudet kilpailla rahoitusehdoilla eri maiden vientiluottolaitosten kesken vähenisivät, jolloin vientiyritysten kilpailu kansainvälisissä hankkeissa perustuisi nykyistä enemmän tuote- ja palveluratkaisujen laatuun.

Suomen linjauksia, joihin pyritään aktiivisesti vaikuttamaan:

- Suomen tavoitteena on edistää ESIRin ja muiden rahoitusinstrumenttien käyttöä Suomessa yritysrahoitusta monipuolistamassa.
- Pyritään edistämään instrumenttien vaikutusten seurannan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämistä sekä kansallisesti että EU:n tasolla.
- Tavoitteena tulee olla se, että ESIR ja muut vastaavat toimenpiteet eivät voi jäädä pysyviksi toimenpiteiksi, vaan niillä täytyy olla selkeä tarkoitus, toimintakausi ja loppuajankohta. Pysyvää nykyistä ESIR:iä vastaavaa rahoitustoimea ei voida kannattaa tilanteessa, jossa talous ja yksityiset investoinnit kasvavat.
- ESIR-hankkeiden laatuun (mm. yksityisen rahoituksen osuuden kasvu) ja vaikuttavuuteen pitää kiinnittää enemmän huomiota pelkän volyymin tavoittelun ohella. ESIR-rahoituksen kohdistumista yksityisen sektorin muutenkin rahoituskelpoisiin hankkeisiin on pyrittävä välttämään eikä kannattamatonta liiketoimintaa tule rahoittaa.
- Seurataan EU:n pääomamarkkinaunionin kehittymistä ja valmistelun etenemistä ja osallistutaan pääomasijoitusmarkkinoita koskevan lainsäädännön kehittämiseen.
- Painotetaan erityisesti pk-yritysten kohdalla kokonaisuutta eli rahoituspolkujen kehittämistä avustuksista yksityisiin tai julkisiin pääoma- ja lainainstrumentteihin koordinoidusti ja asiakaslähtöisesti myös EU-rahoitusinstrumenttien osalta. Rahoituspolkujen kehittäminen tarkoittaa myös yritysten eri kehitysvaiheiden (mm. scale-up) rahoituksen erityistarpeisiin sisältyvän tarkastelun.
- Tavoitellaan vienninrahoituksen CIRR-koron määräytymistä markkinaehtoisemmin (käsittää mm. koron lukintaperiodien lyhentämisen, lukinta-ajasta perittävän riittävän marginaalin sekä optionaalisuuksien rajoittamisen CIRR-korkoa koskevan valinnan tekemisessä).
- Tavoitellaan, että alusrahoituksessa määrättäisiin ostajan riskiluokitukseen perustuvasta vähimmäismaksutasosta edellä mainittujen CIRR-korkoa koskevien muutosten lisäksi.

Vaikuttaminen: Suomi osallistuu eri rahoitusvälineiden kehittämistä ja käyttöä ohjaavaan komiteatyöskentelyyn (Cosme, H2020 SME's Access to Risk Finance) ja pyrkii komiteoissa erityisesti painottamaan järjestelmän rakenteen yksinkertaistamista ja käyttäjäystävällisyyden lisäämistä meneillään olevalla ohjelmakaudella ja seuraavan ohjelmakauden valmistelussa. Erityisesti InnovFin -rahoitusvälineiden budjetti on suhteellisen pieni ja instrumentteja on paljon, jonka seurauksena niiden tehokkuus ja vaikuttavuus saattavat heikentyä ja järjestelmä fragmentoituu. ESIRiin liittyvä valmistelu ja vaikuttaminen tapahtuu tiiviissä yhteistyössä VM:n kanssa. Vaikuttavuuden ja vaikutusten seurannan arvioinnin tärkeyttä korostetaan sekä ESIR:in että muiden instrumenttien osalta. Osallistutaan aktiivisesti eri foorumeilla myös tulevan rahoituskehyskauden valmisteluun mm. vaikuttamalla uusien EU:n

rahoitusinstrumenttien suunnitteluun sekä niiden yhteensovittamiseen muiden instrumenttien, lainsäädännön ja EU:n valtiontukisääntöjen kanssa. Vienninrahoituksessa Suomen roolina on olla aktiivisesti mukana neuvotteluissa, kuten tähänki asti.

Vastuutaho: Elina Rainio, Kari Parkkonen ja Kari Virtanen

2.7. Energia

Puhtaan energian paketti

Vuosi 2018 on tärkeä EU-vaikuttamisen kannalta, sillä marraskuussa 2016 julkaistun ns. Puhtaan energian paketin lakialoitteiden käsittely jatkunee tiiviinä. Vaikuttamistyön täsmällinen sisältö riippuu pitkälti siitä mihin suuntaan esitykset Suomen kannalta kehittyvät ja kuinka pitkälle neuvottelut etenevät vuonna 2017. Voidaan arvioida, että Puhtaan energian paketin eri aloitteisen osalta neuvottelut tulevat vuonna 2018 jatkumaan todennäköisesti neuvostossa, Euroopan parlamentissa sekä trilogeissa. Lakialoitteisiin voi liittyä Suomelle tärkeitä delegoituja ja täytäntöönpanosäädöksiä, joiden valmistelu alkaa varsinaisen tavallisen lainsäätämisen järjestyksen jälkeen. Näihin mahdollisiin säädöksiin pyritään vaikuttamaan osallistumalla aktiivisesti Suomelle tärkeisiin valmisteluryhmiin.

Komission ehdotus uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energiakäytön edistämisestä (RED II) luo puitteet uusiutuvan energian edistämiselle Suomessa, mikä vaikuttaa kansallisten energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen ja kustannuksiin. Suomen kannalta erityisen tärkeitä ovat liikennesektorin toimien ja bioenergian kestävyyttä koskevat ehdotukset. Viron tavoitteena on saavuttaa osittainen yleisnäkemys esityksestä vuoden 2017 loppuun mennessä. Neuvottelut jatkuvat vuonna 2018 osin neuvostossa, Euroopan parlamentissa ja todennäköisesti myös trilogeissa.

Vaikuttaminen: Suomi on vaikuttanut komission valmisteluun systemaattisesti useita vuosia ja tekee aktiivista vaikuttamistyötä. Neuvostossa ja sen alaisuudessa tapahtuvan vaikuttamistyön lisäksi ministeri ja virkamiehet tapaavat Euroopan parlamentin ja komission edustajia. Syksyllä 2017 järjestetään bioenergia-aiheinen matka keskeisille MEPeille ja muille EU-tason vaikuttajille. Jos tarve on, tällaistakin vaikuttamista jatketaan vuonna 2018.
Vastuutaho: Päivi Janka, Hanne Siikavirta ja Jukka Saarinen/ EOS

Yksi prioriteeteista Suomelle on sähkömarkkinamalliuudistus, joka koostuu neljästä lainsäädäntöehdotuksesta: sähkömarkkinadirektiivistä ja asetuksesta, asetuksesta riskeihin varautumisesta sähköalalla sekä asetuksesta energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöelimestä (ACER-asetus). Yleisesti Suomi kannattaa komission ehdotuksen tavoitteita saattaa asiakas sähkömarkkinoiden keskiöön ja edistää markkinaehtoisia toimintatapoja. Ongelmallisimmat ehdotukset ovat kapasiteettimekanismeille ehdotettu päästökatto sekä kantaverkkoyhtiöiltä poistettu oikeus omistaa reservilaitoksia. Viron tavoitteena on saavuttaa osittainen yleisnäkemys sähkömarkkinamallista vuoden 2017 loppuun mennessä. Voidaan arvioida, että ehdotuksen käsittely jatkuu neuvostossa, Euroopan parlamentissa sekä trilogeissa vuonna 2018.

Vaikuttaminen: Vaikuttamistyötä on tehty aktiivisesti vuonna 2017 tapaamalla vastaavia komission virkamiehiä, järjestämällä tapaamisia ryhmäpäällikkötasolla ja suunnittelemalla tapaamista osaston ylijohtajan ja parlamentin raportoijan välillä.

Pohjoismaisella tasolla pyritään löytämään yhteisiä kantoja ja vaikuttamaan yhteisillä kantapapereilla sekä neuvostossa että EP:ssa. Jos tarve on, vaikuttamista jatketaan vuonna 2018.
Vastuutaho: Tatu Pahkala/EOS

Hallintomalliasetuksella luodaan uusi EU:n energiapolitiikan suunnittelu- ja raportointimenettely jäsenvaltioiden ja komission välille. Lähes kaikki jäsenmaat (ml. Suomi) jakavat huolen hallintomallin mukaisesta sitovasta energia- ja ilmastosuunnitelman tekemiseen liittyvistä menettelyistä sekä siihen liittyvästä edistymisraportoinnista. Viro tavoittelee neuvostossa yleisnäkemystä hallintomalliasetuksesta vuoden 2017 loppuun mennessä. Siten voidaan arvioida, että esitystä käsitellään trilogeissa vuonna 2018.

Vaikuttaminen: Aktiivista vaikuttamistyötä on tehty vuonna 2017 neuvostossa, ministeri/ylijohtajatasolla ja EP:ssä. Jos tarve on, vaikuttamista jatketaan vuonna 2018.
Vastuutaho: Maria Kekki ja Markku Kinnunen/EOS

Energiatehokkuusdirektiivin uudelleentarkastelua koskevaan komission esitykseen sisältyi EU:n yhteinen sitova 30 prosentin 2030 energiatehokkuustavoite. Suomelle ongelmallista ehdotuksessa oli vaatimus huoneistokohtaisesta lämmityksen ja jäähdytyksen mittaamisesta keskuslämmitys- tai -jäähdytys tai kaukolämpö- ja kaukojäähdytysjärjestelmää käyttävissä kohteissa. Komission esitys kehittyi työryhmätyöskentelyssä keväällä 2017 hyvään suuntaan Suomen ja Ruotsin puheenjohtajan kanssa tekemän yhteistyön tuloksena ja yleisnäkemys voitiin hyväksyä energianeuvostossa kesäkuussa 2017. Trilogit Euroopan parlamentin kanssa käynnistyvät todennäköisesti loppuvuodesta 2017 ja jatkuvat vuonna 2018.

Vaikuttaminen: Vaikuttamistyötä on vuonna 2017 tehty yhdessä Ruotsin kanssa, jolloin valmisteltiin ehdotuksia, käytiin keskusteluja komission asiantuntijoiden kanssa, tavattiin neuvoston työryhmän puheenjohtajaa sekä laadittiin vaikuttamiskirjeitä.
Vastuutaho: Pentti Puhakka/EOS

Päästökauppa

Päästöoikeuksien ilmaisjakosääntöjen päälinjat määritellään kautta 2021–2030 varten uudistetussa päästökauppadirektiivissä, josta kesällä 2015 julkaistu ehdotus on tällä hetkellä trilogivaiheessa. Hiilivuotoluetteloa ja vertailuarvojen määrittelyä koskevien delegoitujen ja täytäntöönpano-säädösten valmistelu alkaa, kun direktiivistä on päästy sopuun. Suomelle on tärkeää, että merkittävälle hiilivuodon riskille alttiin energiaintensiivisen vientiteollisuuden tulee olla sisällytettynä jatkossakin hiilivuotoluetteloon. Haasteellista voi olla löytää liittolaisia yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon sekä metsäteollisuuden ilmaisjakoa koskeviin ratkaisuihin, mikäli potentiaalisia ongelmia nousee esille.

Vaikuttaminen: Vaikuttamista tehdään osallistumalla aktiivisesti komission vetämiin teknisen tason valmisteluryhmiin sekä muiden vanhojen jäsenvaltioiden talousministeriöiden kautta virkamiestasolla.
Vastuutaho: Mikko Paloneva/EOS, Juha Rajala/EOS, Tarja Virkkunen/EOS

LULUCF (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous)

Komissio julkisti heinäkuussa 2016 LULUCF (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous) -ehdotuksen jossa vastuuministeriönä toimii MMM. LULUCF-ehdotuksella ja bioenergian kestävyydellä on yhteys, joka liittyy bioenergian ilmastovaikutuksista käytävään keskusteluun. LULUCF-neuvotteluiden tulos voi vaikuttaa RED II:n käsittelyyn.

Vaikuttaminen: TEM:n rooli on vaikuttaa osaltaan ja tuoda eri yhteyksissä esille ehdotuksista Suomelle koituvia haasteita mm. bioenergian käytön suhteen.
Vastuutaho: Päivi Janka/ EOS

2.8. Koheesiopolitiikka

Brexit ja EU:n muut haasteet kuten maahanmuutto, turvallisuus ja puolustus ovat aiheuttamassa huomattavaa rahoitusaukkoa EU:n budjettiin. Suomi nettomaksajamaana ei halua kompensoida brexitin aiheuttamaa budjetin kokonaistason alentumista. Tulevissa rahoituskehysneuvotteluissa tulee taata että Suomen nettomaksu on kohtuullinen ja reilu ja että se ottaa huomioon Suomen taloudellisen tilanteen.

Alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee. Näin koheesiorahoituksen osuuden rahoituskehyksessä tulee alentua. Suomen tavoitteena on, että koheesiorahoituksen jakosääntöjä ja ennakkoehtoja muutetaan tukemaan vahvemmin koheesiopolitiikan uudistamista sekä rahojen tarkoituksenmukaisen käytön ja kohdentamisen tehostamista. Koheesiovarojen tulee kohdistua talouskasvun ja työllisyyden edistämiseen. Nykyisiä kriteerejä tulee arvioida ennakkoluulottomasti. Rahoitusta tulee ohjata ennakkoehdoin ja ehdollisuuden periaate huomioiden, koskien mm. maahanmuuttoa. Koheesiomaiden perinteisten infrastruktuurihankkeiden sijaan tulee siirtyä kaikkia jäsenmaita hyödyttäviin yhteisiin alueellisiin kehityshankkeisiin. Suomen syrjäinen ja pohjoinen sijainti, harva asutus sekä pitkät etäisyydet on otettava koheesiopolitiikassa huomioon. Tämä edellyttää pohjoisen harvan asutuksen tuen jatkamista, EU:n arktisen politiikan vahvistumisen huomioimista sekä ulko- ja sisärajayhteistyön vahvistamista. Nettomaksajamaissa koheesiopolitiikan sääntely on muodostunut liian raskaaksi suhteessa saatavaan EU-rahoituksen määrään. Siksi hallinnollista taakka on kevennettävä. Koheesiorahoituksessa tavoitteena tulee olla EU-rahoituksen osuuden vähentäminen ja kansallisen omarahoitusosuuden kasvattaminen. Koheesiorahoitukseen tulisi aina sisällyttää kansallinen omarahoitusosuus.

Vaikuttaminen: Vuosina 2017–2018 TEM pyrkii vaikuttamaan siihen, että komission tulevaisuuskeskusteluja varten tuottamat pohjapaperit sisältäisivät Suomen kannalta olennaiset asiat, kuten kasvun agendan tukeminen, innovaatiopainotus, EU:n tulevaisuuden kannalta keskeisiin haasteisiin vastaaminen ja hallinnon yksinkertaistaminen. EP-vaikuttamisen kannalta koheesiopolitiikan trilogivaihe ajoittuu vasta seuraavaan, toukokuun 2019 vaalien jälkeen valittavaan parlamenttiin. Komissiovaikutamista jatketaan sekä komissaarien, kabinettien että pääosastojen kanssa ja virkamiestasolla pidetään yllä tiivistä yhteistyötä. Yritys- ja alueosastolla valmistellaan vaikuttamispaperia hallinto- ja valvontajärjestelmän yksinkertaistamiseksi (non-paper on differentiation) yhdessä samanmielisten nettomaksajien kanssa. VNK valmistelee Suomen ennakkovaikuttamislinjauksia EU:n rahoituskehykseen 2021+. Tähän liittyen TEM valmistelee yksityiskohtaisempaa koheesiopolitiikan non-paperia Suomen tavoitteista. Vuoden 2018 yksityiskohtainen vaikuttamissuunnitelma täsmentyy syksyllä 2017 yhteistyössä neuvoston samanmielisten maiden kanssa.
Vastuutaho: Kaisa-Leena Lintilä, yritys- ja alueosasto